

Maria Kalczyńska  
Wydział Ekonomii i Zarządzania  
Politechnika Opolska, Opole, Polska  
maria.wilno@gmail.com

Agnieszka Łakomy-Chłosta  
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej  
Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice, Polska  
a.lakomy@interia.pl

Milena J. Jędrzejewska  
The Roman Catholic Diocese of Calgary Archives, Calgary, Kanada

## Materiały źródłowe do katalogu wydawnictw emigracyjnych, opracowane na podstawie kolekcji Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich w Opolu. Cz. 2 Polonika emigracyjne

Abstract

Source Materials the Catalogue of the Polish Emigration`s  
Publications, Elaborated on the Basis of the „Stowarzyszenie  
Ochrony Poloników Niemieckich” Collection from Opole.

Part 2 *Polonica* – Polish Books Abroad

This catalog contains 117 bibliographic entries elaborated personally by the authors. The unit includes: name and surname of the author, title, designation of issue, place of publication, publisher`s name, release date and information about the physical characteristics of publication.

The data acquired from outside the book are derived from bibliographic sources and they are placed in square brackets. Descriptions are supplemented by annotations that indicate the number of publications in the collection of the „Stowarzyszenie Ochrony Poloników Niemieckich” (The Association of German Polonica Protection) from Opole, provenance signs occurring on individual copies of selected examples – the content of the payload. The items are mostly

arranged alphabetically by surname of the first author, and the anonymous works by title. Description of units are given according to its original spelling.

**Key words:** Polish books abroad – Polonica – catalogue – Middle East – Italy – Great Britain – USA.

**Słowa kluczowe:** książka emigracyjna – polonika – katalog – Bliski Wschód – Włochy – Wielka Brytania – Stany Zjednoczone Ameryki.

## Wstęp

W poprzednim dziesiątym tomie „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi” (za 2016) w dziale materiały źródłowe, opublikowano pierwszą część katalogu wydawnictw emigracyjnych, będących w posiadaniu Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich z Opola<sup>1</sup>. Rejestracji poddano publikacje dipisowskie z lat 1944-1950<sup>2</sup>, w liczbie 230 jednostek bibliograficznych, głównie o proveniencji niemieckiej<sup>3</sup>.

Niniejsza, kolejna część katalogu obejmuje polonika emigracyjne wydawnictw z terenu Bliskiego Wschodu, Włoch, Wielkiej Brytanii oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Większość zarejestrowanych druków, będących w posiadaniu Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich, to publikacje związane z sytuacją wojenną. Polskie akcje wydawnicze podporządkowane zostały potrzebom sił zbrojnych i uwarunkowaniom cywilnym. Pozostałe pozycje nawiązują tematycznie do tradycji patriotycznych oraz potrzeb edukacyjnych. Typologia wydawnictw sytuuje się w kilku obszarach, korelatywnych z rozmieszczeniem polskiej emigracji około i powojennej.

Osoby osiedlone na terenie Bliskiego Wschodu skupiały się głównie w Jerozolimie i Palestynie, tam też zakładano liczne polskie wydawnictwa<sup>4</sup>. Instytucje takie powstawały także przy wojsku polskim, w trakcie jego przemaszu przez Bliski Wschód<sup>5</sup>. Wśród nich m.in. można wymienić: Ministerstwo Wy-

---

<sup>1</sup> M. Kalczyńska, A. Łakomy, *Materiały źródłowe do katalogu wydawnictw emigracyjnych opracowane na podstawie kolekcji Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich. Cz. 1 Niemieckie polonika dipisowskie*, „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi” 2016, t. 10, s. 263-380.

<sup>2</sup> Dipisi – zob. przypis 1 do artykułu M. Kalczyńska, A. Łakomy, *Materiały źródłowe...*, s. 363.

<sup>3</sup> Proveniencja niemiecka rozumiana jest jako: polonika niemieckie.

<sup>4</sup> 14 500 uchodźców polskich znalazło się w większości w Palestynie i Libanie. Por.: J. Pietrzak, *Polscy uchodźcy na Bliskim Wschodzie w latach drugiej wojny światowej. Ośrodki, instytucje, organizacje*, Łódź 2012.

<sup>5</sup> Zob. O.S. Czarnik, *W drodze do utraconej Itaki. Prasa, książki i czytelnictwo na szlaku Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich (1940-1942) oraz Armii Polskiej na Wschodzie i 2. Korpusu (1941-1946)*, Warszawa 2012.

znań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Urząd Oświaty i Spraw Szkolnych, Związek Harcerstwa Polskiego na Wschodzie i inne. Natomiast z terenem Włoch związane były instytucje współpracujące ze stacjonującymi tam polskimi wojskami, m.in.: Oddział Kultury i Prasy 2. Korpusu, wydawnictwo Polskiego Czerwonego Krzyża, Wydawnictwo „Polska Y.M.C.A.” i inne<sup>6</sup>.

W Wielkiej Brytanii osiedlało się wielu Polaków poszkodowanych przez działania wojenne. Funkcjonowały tam liczne polskie emigracyjne instytucje rządowe, stacjonowały polskie wojska, przebywali także liczni polscy cywile. Polski ruch wydawniczy znajdował odpowiednie podglebie do rozwoju<sup>7</sup>. Wśród wydawnictw znajdujemy zatem: Wydawnictwo Polskiej Akcji Katolickiej na terenie Wielkiej Brytanii, Książnicę Polską, Wydawnictwo Drukarni Polskiej M. Caplin & Co. Press Ltd. oraz Wydawnictwo „Miesięcznika Franciszkańskiego”.

Znajdujące się w zbiorze Stowarzyszenia publikacje książkowe wydane w Stanach Zjednoczonych, związane z obecnością polskiej diaspory na tym terenie, dotyczą okresu międzywojennego oraz powojennego. Wówczas odnotowano wzmożony ruch emigracyjny z Europy za ocean. Spis rejestruje m.in. wydawnictwa i drukarnie Sierocińca Św. Jadwigi, Wydawnictwa PION – Nowy Jork, London, Cairo i inne<sup>8</sup>.

Interesującego materiału badawczego dostarczają notatki i znaki proweniencyjne zamieszczone na książkach (pieczątki, zapiski). Przy ich bliższej analizie można dokonać obserwacji dotyczących m.in. drogi wędrowania poszczególnych egzemplarzy, co wskazuje na dobrze rozbudowany kolportaż emigracyjny wśród tamtejszych czytelników i wydawnictw. Książki z Bliskiego Wschodu trafiały często do odbiorców na przykład w Niemczech lub Wielkiej Brytanii (zob. poz. 2).

## Metodyka opisu bibliograficznego katalogu

Opisy bibliograficzne katalogu zostały sporządzone z autopsji. Jednostka zawiera następujące dane: nazwisko i imię autora, tytuł, oznaczenie wydania, miejsce wydania, nazwę wydawcy, datę wydania oraz informacje o cechach fizycznych publikacji (liczba stron, ilustracje) i uwagi. Dane przejęte spoza druku, pochodzące ze źródeł bibliograficznych, umieszczo-

---

<sup>6</sup> Por. *Literatura polska na obczyźnie w latach 1940-1960. Praca zbiorowa*. T. 1, pod red. T. Terleckiego, Londyn 1964.

<sup>7</sup> Więcej danych por.: *Polonia w Europie. Praca zbiorowa*, pod red. B. Szydłowskiej-Cegłowej, Poznań 1992; *Warszawa nad Tamizą. Z dziejów polskiej emigracji politycznej po drugiej wojnie światowej*, pod red. A. Friszke, Warszawa 1994.

<sup>8</sup> W. Zachariasiewicz, *Etos niepodległościowy Polonii amerykańskiej*, Warszawa 2005.

ne zostały w nawiasie kwadratowym. Opisy uzupełniono adnotacjami informującymi o liczbie publikacji w zbiorze, znakach proveniencyjnych występujących na poszczególnych egzemplarzach, w wybranych przykładach – o zawartości treściowej. Pozycje zrzębu głównego uszeregowane są alfabetycznie według nazwiska pierwszego autora, a przy dziełach anonimowych – według tytułu.

W drugiej części katalogu poszerzono zasięg chronologiczny, uwzględniając pozostałe, posiadane druki, z historycznej kolekcji poloników emigracyjnych. Zarejestrowano pozycje opublikowane między 1913 a 1966 rokiem. Ogółem odnotowano 117 pozycji.

## Część druga katalogu

### **Bliski Wschód**

1. Bielawski Zygmunt: Dzieje biblijne Starego i Nowego Przymierza, podręcznik szkolny. – Jerozolima: Wydaw. Urząd Oświaty i Spraw Szkolnych, nakł. Sekcji Bazy i Etapów Armii Polskiej na Wschodzie, 1943. – 225 s.: il.; 23 cm.  
1 egz.: na okł. i s. tyt. pieczętki: Committee for the Education, Poles In Great Britain, Primary School, Husbands Bosworth.
2. Boy-Żeleński Tadeusz: Znaszli ten kraj?... – Jerozolima: Wydaw. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, 1945. – 157 s.: il.; 18 cm.  
1 egz.: na okł., s. tyt. i s. 3 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Centrala Szkolnictwa Polskiego w Niemczech.
3. Dyakowski B.: Początkowa nauka o przyrodzie. – Jerozolima: Ministerstwo W.R. i O.P., 1945. – 150 s.: il.; 17 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
4. Dygasiński Adolf: Zając. – Jerozolima: Wydaw. Ministerstwo W.R. i O.P., 1944. – 174 s.; 18 cm.  
1 egz.: na okł., s. 3, 174, 175 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; 1 Dywizja pancerna, Pluton Opieki / Spec., 1 Pol. Armd. Div. Welfare Section for DP. and PWX; Biblioteka Obozu Wojskowego w Lippstadt, Nr..., Borghorst (Westf.); Własność Biblioteki S.P.K.; Czytasz sam – pozwól przeczytać innym. Nie niszczyć!!!

5. Grodecka Ewa: Tropem zastępu żurawi. – Jerozolima: nakł. Komendy ZHP na Wschodzie, 1946. – 96 s.; 16,5 cm.  
1, 2 egz.: bez pieczętek.
6. Jezierski Edmund: Skauci wywiadowcy. – Palestyna: Wydaw. Związek Harcerstwa Polskiego na Wschodzie, 1944. – 215 s.: il.; 17 cm.  
1 egz.: na okł., s. tyt. pieczętki: Związek Harcerstwa Polskiego w Niemczech.
7. Klemensiewicz Zenon: Język polski. – Jerozolima: Urząd Oświaty i Spraw Szkolnych, 1943. – 96 s.; 24 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
8. Korczak Janusz: Król Maciuś Pierwszy. – Jerozolima: Wydaw. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, 1944. – 264 s.; 18 cm.  
1 egz.: na okł. i s. 3 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; Czytelnia Polska Meppen; na s. tyt. pieczętka: S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka.
9. Łapińska Józefina: Książka zastępowej : (praca zbiorowa). – Jerozolima: nakł. Komendy ZHP na Wschodzie, 1946. – 160 s.; 18 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
10. Podręcznik higieny wojskowej. – Jerozolima: nakł. Sekcji Wydawniczej A.P.W., 1944. – 165 s.; 17 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: Związek Harcerstwa Polskiego, Komitet Naczelny na czas wojny, Association of the Polish Scout and Girl Guides.
11. Pol Wincenty: Poezje [*Pieśni Janusza, Pieśń o ziemi naszej, Mohort*]. – Jerozolima: Wydaw. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, 1944. – 296 s.; 18 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
12. Reymont Władysław Stanisław: Sprawiedliwie. – Jerozolima: Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, 1944. – 152 s.; 18 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
13. Sedlaczek St[anisław], Matecki J[erzy]: Drogowskaz harcerski. – [Palestyna]: nakł. Z.H.P. na W[schodzie], [1944]. – 191 s.: il.; 18 cm. – („Biblioteczka Skauta” Nr 11). – Przedruk z Ogniska Harcerskiego, listopad-grudzień 1943.  
1 egz.: na okł., s. tyt., s. 5 i w tekście pieczętki: Drużyna im. St. Batorego w Bockhorn, Dar Związku Harcerstwa Polskiego na Wschodzie.
14. Sienkiewicz Henryk: Krzyżacy. T. 4. – Jerozolima: Wydaw. „W drodze”, [po 1943 przed 1945?]. – 241 s.; 19 cm.

- 1 egz.: na okł., s. tyt., s. 241 pieczętki: Towarzystwo Pomocy Polakom, Delegatura w Niemczech; Polish Red Cross, Educational Department, 34 Belgrave Square, London R.W.1.
15. Sienkiewicz Henryk: *Ogniem i mieczem: powieść. T. 4.* – Jerozolima: Wydawnictwo „W Drodze”, 1943. – 207 s.; 17 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
16. Sienkiewicz Henryk: *Pan Wołodyjowski. T. 1.* – Jerozolima: Wydaw. „W Drodze”, 1943. – 209 s.; 16,5 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętki: Towarzystwo Pomocy Polakom, Delegatura w Niemczech, Relief Society ... Poles, Delegation in Germany.
17. *Stopnie i sprawności harcerskie i zuchowe: regulaminy obowiązujące.* – Palestyna: Przedruk staraniem Komisji Wydawniczej Armii Polskiej na Wschodzie, 1943. – 191 s.: il.; 17 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętki: Komenda Związku Harcerstwa Polskiego na Wschodzie.
18. Szyryński Wiktor: *Fantazja w psychice [studium psychohigieniczne]. T. 1.* – Jerozolima: Wydaw. Harcerska Biblioteka na Wschodzie przy pomocy Sekcji Wydawniczej J. W. S. W., 1946. – 84 s.; 18 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętki: Dar Związku Harcerstwa Polskiego na Wschodzie.
19. *Śląska ojczyzna / pod red. Stanisława Ligonja, Janiny Pilatowej, Edwarda Kostki.* – Jerozolima: nakł. Wydziału Kultury i Prasy D-twa Jednostek Wojska na Śr[odkowym] Wschodzie, Wykonano staraniem Sekcji Wydawniczej Jednostek Wojska na Śr[odkowym] Wschodzie, 1945. – 226 s.: il.; 24 cm.  
1 egz.: na okł., s. tyt. s. 5 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Własność Centralnej Biblioteki Polskiego Ośrodka Wojskowego Lubeka, Sztab Oddział VI.
20. Wasylewski Stanisław: *Lwów.* – Jerozolima: Wydaw. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, 1944. – 171 s.: il.; 18 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętki: Polska Misja Katolicka, Polnische Katholische Mission in Essen, Scheffeistrasse 2 – 4330 Mulheim/R, telefon 02 08 / 47 40 45; s. 3, 5, 57, 59, 89 pieczętki: Henryk Puchałowicz Kierownik Szkoły; Czytelnia Ludowa ZPwN, Oddz. Essen.  
2 egz.: na okł., s. tyt., s. 3, 171, 172 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty.

Biblioteka; Biblioteka Stow. Polskich Kombatantów; Własność Centralnej Biblioteki Polskiego Ośrodka Wojskowego, Lubeka, Sztab Oddział VI; Centrala Biblioteczek Ruchomych.

21. Wielka Brytania. Kraj, ustrój, kultura : książka zbiorowa wydana staraniem PEN-Clubu Polskiego / Baliński Stanisław, Chmielowska Maria, Gotlib Henryk, Grabińska Wanda, Grabowski Zbigniew, Hołub-Pacewiczowa Zofia, Judd Helen, Kuncewicz Jerzy, Kuncewiczowa Maria, McGovern J. Leo, Paton Wiliam, Power Wiliam, Poznański Czesław, Prozor Michał, Tennenbaum Henryk, Terlecki Tymon. – Jerozolima: Wydaw. „W Drodze”, 1941. – 197 s.; 21 cm.  
1 egz.: na okł., s. tyt., s. 3, 5, 7, 37, 296, 297 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Stowarzyszenie Polskich Kombatantów Okręg „Karpacka”; Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Księgozbiory.
22. Żeromski Stefan: Puszcza Jodłowa. – Jerozolima: nakł. Wydziału Kultury i Prasy D-twa Jednostek Wojska na Śr[odkowym] Wschodzie, Wykonano staraniem Sekcji Wydawniczej Jednostek Wojska na Śr[odkowym] Wschodzie, 1946. – 19 s.; 17 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.

## Włochy

1. Berent Waclaw: Nurt. Opowieści biograficzne. Pogrobowcy. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2 Korpusu. Tłoczono w Drukarni Polowej, 1945. – 224 s.; 17 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
2 egz.: na okł., s. tyt., s. 3 i 5 pieczętki: Biblioteka Stow. Polskich Kombatantów; na okł., s. tyt. i s. 3 pieczętka: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; na s. tyt. pieczętki: S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Własność Centralnej Biblioteki Polskiego Ośrodka Wojskowego, Lubeka, Sztab Oddział VI.
2. Berent Waclaw: Zmierch wodzów. – Rzym: Wydaw. Polska Y.M.C.A., 1946. – 118 s.; 17 cm.  
1 egz.: na okł., s. p. tyt. i s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka.
3. Bohusz-Szyszko Zygmunt: Wrześniowym szlakiem. – Wyd. 2 zmienione. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 52 s.; 20 cm.

- 1 egz.: na okł. i s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka.
4. Ch.[omiuk] J.[ózef]: Monte Cassino : Bitwa sześciu narodów. – Bolo-  
nia: Tłoczono w Drukarni „Dziennika Żołnierza APW”, 1946. – 47 s.:  
16 zdjęć; 22 cm.  
1 egz.: bez pieczętek, tekst angielski i polski.
5. Czapski Józef: Wspomnienia starobielskie. – Wyd. 2. – [Rzym]: nakł.  
Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 63 s.: il.; 17 cm.  
1 egz.: na okł. pieczętki: Towarzystwo Pomocy Polakom, Delegatura  
w Niemczech.  
2 egz.: na s. tyt. i s. 62 pieczętki: Księgarnia Polska w Meppen; Kierow-  
nictwo Szkoły Powszechnej III stopnia w Marx.  
3 egz.: [wyd. 1944. - 36 s., 15 cm]; na s. tyt. pieczętki: Polski Czerwony  
Krzyż, Delegatura na Niemcy.  
4 egz.: na okł. pieczętki: Towarzystwo Pomocy Polakom, Delegatura  
w Niemczech.
6. Drewnowski Jan Franciszek: Moralność i kultura. – Rzym: nakł. Biura  
Prasowego Biskupa Polowego W.P., 1946. – 64 s.; 17 cm.  
1 egz.: na okł. pieczętki: M.S.O. Watchmen Service.  
2 egz.: na okł., s. 31 pieczętki: M.S.O. Watchmen Service.
7. Felsztyn Tadeusz: Wiara i wiedza w świetle nowoczesnych poglądów  
fizycznych. – Italia; [b.w.], 1945. – 43 s.: il.; 20 cm.  
1 egz.: na s. p. tyt. i s. tyt. pieczętki: Biblioteka i Czytelnia im. Jana Kry-  
sta, Własności Stow. Pol. Komb. „Samopomoc Wojska”; Polish Quard  
Detachm... by 177 RVP.RAOC.
8. Gebert B.[ronisław], Gebertowa G.[izela]: Historia starożytna. Cz. 1,  
Starożytny Wschód – Grecja. – Bari: Dział Wydawniczy Delegatury  
P.C.K. przy 2 Korpusie, 1946. – 120 s.; il.; 23 cm.  
1 egz.: na okł. pieczętki: Własność Towarzystwa Pomocy Polakom, De-  
legatura w Niemczech, Relief Society For Poles, Delegation in Germany.
9. Gryziewicz Stanisław: Na marginesie zagadnienia rozwoju gospodar-  
czego Polski. – Wyd. 2. – Rzym 1946: nakł. Oddziału Kultury i Prasy  
2. Korpusu, 1946. – 128 s.; 17 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
1 egz.: bez pieczętek.  
2 egz.: na s. p. tyt., s. tyt. i s. 5 pieczętki (okrągłe): Komenda Osiedla  
Ostrhauderfehn.  
3, 4 egz.: na s. p. tyt., s. tyt., s. 5 i s. 17 pieczętki (okrągłe): Komenda  
Osiedla Ostrhauderfehn.



- 5 egz.: bez pieczętek.  
6 egz.: na s. p. tyt. i tyt. pieczętka: Komenda Osiedla Ostrhauderfehn.
10. Kociemski Leonard: *Żywa legenda Polski*. – Rzym: Polski Dom Wydawniczy, 1946. – 63 s.: il.; 16 cm.  
1 egz.: na s. p. tyt., s. tyt. pieczętka: Kolportaż, Zjednoczenie Polskie w Niemczech, Księgarnia Społeczna; Biblioteka Polskiego Obozu Wojskowego w Lippstadt Nr. .... Zawiera wkładkę Polski Dom Wydawniczy.
11. Konarski Feliks /REF REN/: *Piosenki z plecaka Helenki (z 69 nutami)*. – Rzym: nakł. Autora, 1946. – 192 s.: il.; 17 cm.  
1 egz.: na s. po tyt. i s. 192 pieczętka: Sekcja Biblioteczna Związku Tow. Kult. Ośw. im. J. Piłsudskiego.  
2 egz.: na s. po tyt. i s. 192 pieczętka: Sekcja Biblioteczna Związku Tow. Kult. Ośw. im. J. Piłsudskiego. Zawiera dodatkowo przekładkę: *Książki dla wszystkich* Wydawnictwa „La Rondine”, Paris IV.
12. Kraszewski J[ózef] I[gnacy]: *Bracia Zmartwychwstańcy (powieść z czasów Chrobrego, część 1)*. – Rzym: Wydaw. Polska Y.M.C.A., 1945. – 226 s.; 17 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka, s. 3 i 226: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; Biblioteka Polskiego Obozu Wojskowego w Lippstadt, Borghorst (Westf.); Własność Biblioteki S.P.K.
13. Małaczewski Eugeniusz: *Koń na wzgórzu*. – Rzym: nakł. Polskiej YMCA przy A.P.W., 1945. – 243 s.; 17 cm.  
1 egz.: [bez 1 części okładki], na s. po tyt., s. 243 pieczętka (okrągła): Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Oddział Kultury i Prasy 2 korpusu, Biblioteka Oddziału Kultury i Prasy; Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Księgozbiory.
14. Mickiewicz Adam: *Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego*. – Rzym: Instytut Literacki, 1946. – 101 s.; 20 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
15. Mora Sylwester, Zwierniak Piotr: *Sprawiedliwość sowiecka*. – Włochy: [b.w.], 1945. – 275 s.: il.; 21 cm.  
1 egz.: na okł., s. tyt., s. 5 pieczętka: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów; Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec, Koło Nr. 739; Własność Biblioteki S.P.K.

16. Morcinek Gustaw: Listy spod morwy [wyd. 2]. – Rzym: nakł. Oddział Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1946. – 124 s.; 17 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
2 egz.: na okł., s. p. tyt. i s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów; Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka.
17. Morcinek Gustaw: Listy z mojego Rzymu. – Rzym: Wydaw. Biuro Prasowe Biskupa Polowego W.P., odbito w Ciężkiej Drukarni Polowej 2. Korpusu, 1946. – 147 s.: il.; 17 cm.  
2 egz.: na okł., s. p. tyt. i s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów; Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; na s. p. tyt. pieczętka: Biblioteka Obozowa Nowy Kraków; na s. tyt. pieczętki: Stow. Polskich Kombatantów, Koło nr.2, Biblioteka; Biblioteka Obozowa Polish Village Nr.2, New Kraków, Menden.
18. Morcinek Gustaw: Wyrąbany chodnik : powieść. Cz. 1. – Włochy: nakł. Oddział Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 519 s.; 20 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
1 egz.: na s. p. tyt. s. tyt., s. 3 pieczętki: Biblioteka Klubu Polskiego Freising; Dar Polskiej Y.M.C.A. przy II Korp.; Polska Komp.Wart. Im.....4244 Labor Service Company.
19. „Naokoło Świata”: Ilustrowany magazyn literacki. Zeszyt 1. – Rzym: Wydaw. Polski Czerwony Krzyż przy 2 Korpusie, 1946. – 112 s.: il.; 20 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
20. Papież Pius XII a Polska: przemówienia i listy papieskie (garść dokumentów z lat 1939-1946). – Wyd. 2. – [b. m. : b. w.], 1946. – 88 s.; 18 cm.  
1 egz.: na okł. i s. tyt. pieczętka: SPK (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; na s. 5 pieczętka: S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka.
21. Piątkowski Henryk: Wkład Polski do drugiej wojny światowej. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2 Oddziału, 1945 – 14 s.; 21 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
1, 2 egz.: bez pieczętek.
22. Piątkowski Henryk: Wspomnienia ze szlaku żołnierza tułacza. Pisane z myślą o kolegach w niewoli. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2 Oddziału, 1945. – 43 s.; 20 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).

- 1 egz.: na okł., s. p. tyt., s. tyt. i w tekście pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów; Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Polskie Sanatorium Wojskowe, Polish Military Hospital, Bad Lippspringe; Wydawnictwo „Polak” i „Kronika Dnia”, Polski Obóz Wojskowy „Doessel”, Peckelsheim pow. Warburg-Westfalia; Polskie Sanatorium Wojskowe Wolthaus.
23. Piestrzyński Ryszard: Wpół drogi. – Rzym: [b.w.], 1946. – 324 s.; 20 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
1 egz.: na okł., s. p. tyt. i s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów; Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; na s. p. tyt. pieczętki: 15 Batalion Strzelców, Biblioteka, Nr. ks.; na s. p. tyt. i s. 13 pieczętki (okrągła): Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Księgozbiór.
24. Plutyński A.[ntoni]: Jest nas 115 milionów. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2 Oddziału, 1946. – 147 s.; 24 cm.  
1 egz.: na s. p. tyt. pieczętki: Stowarzyszenie Polskich kombatantów – Samopomoc Wojska — Koło.
25. Pragier Adam: Cele wojenne Polski. – Włochy: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 176 s.; 17 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.  
2 egz.: na okł. s. tyt. i s. 3 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów; Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Szanuj książkę; Polska Szkoła Powszechna im. M. Piłsudskiego w Einbecku; Biblioteka P.O.W. 138.  
3 egz.: na okł. pieczętki: Polski Czerwony Krzyż, Poddelegatura w Cloppenburgu, Obszar XXX Korpusu – Północ B.L.A.
26. Salvaneschi Nino, [tłum.] Bocca Radońska Ewelina: Żal Szopenowski – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1946. – 175 s.; 17 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
1 egz.: bez pieczętek.
27. Stroński Stanisław: Pięć map i niewiele słów. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2 Korpusu, 1945. – 27 s.: il.; 20 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
28. Święcicki Marek: Czerwone diabły pod Arnhem. – Rzym: nakład Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 71 s.: il.; 20 cm. – (Biblioteka „Orla Białego”).  
1 egz.: bez pieczętek.

29. Turchi Nicola, Korab-Laskowski Witold: Przewodnik po katolickim Rzymie: z opisem wszystkich polskich pamiątek oraz szlaku II Korpusu W. P. – Rzym: Wydawnictwa na Rok Święty, 1950. – 271 s.: 51 il., 5 map; 17 cm.  
1, 2 egz.: bez pieczętek.
30. Wierne płomienie: 1943. – Bari: Wydawnictwo Delegatury P.C.K. przy 2 Korpusie, 1946. – 104 s.: il.; 16 cm. – (Biblioteczka „Dziatwy” Nr 3).  
1 egz.: na s. po tyt. pieczętka: Ilustracje dodane przez redakcję.
31. Wierzyński Kazimierz: Wolność tragiczna. – Rzym: [b. wyd.], 1945. – 66 s.; 19 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: bez pieczętek.
32. Wiktor Jan: Srogi pies i sentymentalny zając. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2 Korpusu, 1945. – 100 s.; 20 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na okł., s. p. tyt., s. tyt., s. 5 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka.
33. Wiktor Jan: Eros w podwórzu. – Rzym: [Oddział Kultury i Prasy 2. Korpusu A. P.], 1945. – 116 s.; 21 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na okł., s. tyt., s. red. i w tekście pieczętki: Własność Funduszu Kulturalno-Oświatowego Polskich Kompanii Wartowniczych, Guard Welfare’s Property; Księgozbiór Polskiej Komp. Wart.; C. Escort Guard Company.
34. Wraga Ryszard: O rewolucji. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 55 s.; 20 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na okł., s. tyt. i s. 3 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; [i na s. 23 pieczętka] Biblioteka 3. komp. ofic. III Zgrupowanie Harkheide; na s. tyt. pieczętka Własność Centralnej Biblijoteki Polskiego Oddziału Wojskowego Lubeka Sztab Oddział VI.  
2 egz.: bez pieczętek.  
3 egz.: na s. tyt. pieczętka Polski Czerwony Krzyż, Poddelegatura w Cloppenburgu, Obszar XXX Korpusu-Północ B.L.A.  
4 egz.: na okł., s. tyt., s. 3 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Biblioteka 3 Komp. ofic., III Zgrupowanie Harksheide; Własność Centralnej Biblijoteki Polskiego Ośrodka Wojskowego, Lubeka, Sztab Oddział VI.

35. Wraga Ryszard: Rola i zadania emigracji polskiej. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 39 s.; 21 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na okł., s. tyt., s. 3 i 5 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S. P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka.
36. Wraga Ryszard: Sowieckie republiki środkowo-azjatyckie. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 121 s.; 20 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na okł. i s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Biblioteka P.O.W. 138. Na s. 121 pieczętka: Biblioteka P.O.W. 138.  
2 egz.: bez pieczętek.  
3 egz.: na okł. i s. tyt., s. 5 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S. P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Biblioteka P.O.W. 138; Szanuj książkę! Na s. 121 pieczętka: Biblioteka P.O.W. 138.
37. Wraga Ryszard: Ustrój sowiecki. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 103 s.: il.; 19 cm. – (Biblioteka Orła Białego).  
1 egz.: na okł., s. tyt. i s. p. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S. P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka. Na okł. i s. p. tyt. pieczętka: Własność Granicznej Straży Polskiego Ośrodka Wojskowego, Lubeka, Sztab Oddział VI.  
2 egz.: na okł., s. p. tyt., s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Własność Centralnej Biblioteki Polskiego Ośrodka Wojskowego, Lubeka, Sztab Oddział VI; Komitet Pomocy Polakom na Kontynencie przy Dtwie I Korpusu.
38. Wraga Ryszard: Wojna sowiecko-niemiecka 1941-1945. – Italia: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 161 s.; 19 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na okł., s. tyt. i s. 3 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka, na s. tyt. pieczętka: Referat Kultury i Prasy Delegatury 2. Korpusu dla spraw uzupełnień we Francji.  
2, 3 egz.: bez pieczętek.

- 4 egz.: na okł., s. tyt., s. 3 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S. P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Referat Kultury i Prasy Delegatury 2. Korpusu dla spraw uzupełnień we Francji. Zawiera dodatkowo kartę wypożyczeń z roku 1949.
39. Wyspiański Stanisław: Wyzwolenie. Dramat w trzech aktach / ze wstępem Zygmunta Nowakowskiego. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1946. – 181 s.; 17 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na okł., s. p. tyt. i s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S. P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; na s. tyt. pieczętki: Stowarzyszenie Polskich Kombatantów (Samopomoc Wojska) Koło nr. 527 Komisja Kulturalno-Oświatowa; Ośrodek Wojskowy Nr.121 Fallingbostel-Kujawy Referat Kult.-Oświatowy [i na s. 181]; Polski Ośrodek Fallingbostel – Kujawy Referat Kult.-Oświatowy.  
2 egz.: na okł., s. p. tyt., s. tyt. pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S. P. K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Stowarzyszenie Polskich Kombatantów (Samopomoc Wojska), Koło Nr. 527, Komisja Kulturalno-Oświatowa; Ośrodek Wojskowy Nr. 121 Fallingbostel – Kujawy, Referat Kult.-Oświatowy; Polski Ośrodek Fallingbostel – Kujawy, Referat Kult.-Oświatowy. Zawiera dodatkowo kartę wypożyczeń (jako clothing Card Men).
40. [Zagończyk, właśc. Stanisław Rostworowski]: Polskie doświadczenia powstańcze. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 44 s.; 17 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na s. p. tyt., s. 3 i 44 pieczętki: Dywizja Pancerna. 2 Batalion P.W.S.K. Ośrodek Wyszcz.-Zapasowy.
41. Zajączkowski Tadeusz: Od Ostrej Bramy do Ósmej Armii. – Rzym: nakł. Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu, 1945. – 123 s.; 21 cm. – (Biblioteka „Orła Białego”).  
1 egz.: na s. p. tyt. i s. tyt. pieczętki: Osiedle Polskie Splitting II.  
2 egz.: na okł., s. p. tyt., s. tyt., s. 5, 7, 122 pieczętki: (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty. Biblioteka; Biblioteka i Czytelnia im. Jana Krysta, Własność: Stow. Pol. Komb., Samopomoc Wojska; Szanuj książki; Centrala Biblioteczek Ruchomych; zawiera dodatkowo na s. po. tyt. exlibris Jana Krysta.

42. Zapiski janczarów / do druku przygot. i wstępem poprz. Bernard Andreus [właśc. Ryszard Wraga] . – Rzym: [b.w.], 1945. – 57 s.; 20 cm.  
2 egz.: na s. po tyt. i s. 56 pieczętka: 1. Dywizja Pancerna, 2. Batalion P.W.S.K., Ośrodek Wysz[olenia] Zapasowy.
43. Z Niepokalaną przez życie. – Rzym: nakł. Biura Prasowego Biskupa Pol. W. P., 1946. – 107 s.; 17 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.

### **Wielka Brytania**

1. Bełza Władysław: Katechizm polskiego dziecka. – [Londyn]: Wydaw. Książek Polskich, nakład F. P. Agency Ltd. w Londynie, 1945. – 31 s.: il.; 15 cm.  
1 egz.: na s. p. tyt. pieczętka: Educational Organiser, Polish Deputies Hostel. Damfield Lane, Maghull, Nr Liverpool.
2. Broniewski Władysław: Bagnet na broń : poezje 1939-1943. – London: Wydaw. M.I. Kolin, 1943. – 47 s.; 18 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
3. Apel [z przedmową Andrzeja Pomiana]. – Londyn: Wydaw. Światowego Związku Polaków z Zagranicy, 1945. – 39 s.; 19 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
4. Bastyr W[acław], Paszkowski E[ugeniusz]: Słownictwo warsztatowe angielsko-polskie. – Londyn: Wydaw. Richard Madley Ltd., Współwyd.: Wydawnictwo Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii 1946. – 43 s.: il.; 19 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: Własność Społecznego Komitetu Pomocy Obywatelom Polskim w Niemczech.
5. The Christmas Song Book / prepared for former prisoners of war and displaced persons of all Germany. – [B.m]: Wydaw. World's YMCA-YWCA, 1946. – 62 s.; 20 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
6. Chrześcijański ustrój społeczny, Leon XIII: Rerum novarum, Pius XI: Quadragesimo Anno. Komentarz / Przetłumaczeniem, wstępem i objaśnieniem opatrzył Jan Piwowarczyk. – Londyn: F. Mildner & Sons, 1942. – 102 s.; 21 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.  
2 egz.: na okład. tyt., pieczętka: Oflag VI / 23 Gepufl: 1a.  
3 egz.: na okładce, s. p. tyt., s. tyt., s. 102 pieczętka: Ks. Franciszek Wardowski Duszpasterz Polaków w Niemczech; pieczętka SPK (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów,

- Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka; Własność Funduszu Kulturalno-Oświatowego Polskich Kompanii Wartowniczych, Guard Welfare's Property; Referat Kulturalno-Oświatowy Polskiego Czerwonego Krzyża.  
4 egz.: na okładce, s. tyt., s. 95 (ostatnia!) pieczętka: Kierownictwo Szkoły Powszechnej III stopnia w Marx.
7. Cel i droga. – Londyn: Wydaw. Polskiej Akcji Katolickiej na terenie Wielkiej Brytanii, 1944. – 47 s.; 22 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: Polski Obóz Delmenhorst Miasto.
  8. Czytanka dla dzieci / Polish Childrens Stories. – London: United Nations Relief and Rehabilitation Administration European Regional Office, 1945. – 31 s.: il.; 18 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: YMCA – World's YMCA/YWCA – British Zone Warehouse Wydała UNRA (Welfare Division, E.R.O) w październiku 1945 roku na użytek dzieci polskich w obozach UNRY. Przedruk i przekład dozwolone tylko z podaniem autora i z zacytowaniem UNRY (Welfare Division, E. R. O.) jako wydawcy. Wydawcy składają podziękowanie p. Boberowi za opracowanie niniejszej książeczki.
  9. [Dziesiąta] X rocznica bitwy o Monte Cassino. – Londyn: Wydaw. Komitet Główny obchodu pod przewodnictwem gen. dyw. Wł. Andersa, 1954. – 18 s.; 21 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
  10. Fakty i zagadnienia polskie. – Londyn: Wydział Prac Kulturalno-Oświatowych Biura Opieki Nad Żołnierzem Ministerstwa Obrony Narodowej, 1944. – 230 s.; 21 cm.  
1 egz.: na s. p. tyt. i tyt. pieczętka SPK (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec. S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka; Własność Biblioteki S.P.K. Produkcja przez Geo. Barber & Son LTD., 23-25 Furnival Street, London, E.C.4.
  11. Gawlina Józef: List pasterski z dnia 11 listopada 1944. – Londyn: Skład Główny F. Mildner & Sons, Herbal Hill, 1945. – 16 s.; 17 cm.  
1 egz.: na okł., s. 3 i 13 pieczętki: Polski Czerwony Krzyż, Poddelegatura w Cloppenburgu, Obszar XXX Korpusu – Północ B.L.A.; okrągła zielona – Polish Camp Bissel.
  12. Grabowski Zbigniew: Kamienie i kwiaty. Przewodnik sentymentalny po Wielkiej Brytanii. – Glasgow: Książnica Polska, 1944. – 127 s.; 18 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: Obóz Przejściowy Transit Camp Meppen, Nr 20.



13. Grabowski Zbigniew: *Przyszłość Polski*. – Londyn: British – Continental Syndicate LTD, 1944. – 40 s.; 18 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
14. Jabłoński Zygmunt M.: *Tchórz*. – Londyn: nakł. Gryf Publications LTD, 1955. – 127 s.; 19 cm.  
1 egz.: s. tyt. pieczętka (okrągła) Gabinet Książki i Prasy Polskiej w Niemczech.
15. Jeśman Czesław: *Klejnot srebrzystych mórz*. – Londyn: Drukarnia Polska Superior Printers, 1941. – 125 s.; 24 cm. – (Biblioteczka Żołnierska; nr 9).  
1 egz.: bez pieczętek.
16. Lechno Jan: *W służbie Narodowi*. [Londyn]: IT, 1948. – 46 s.; 15 cm. – (Biblioteczka Polskiego Uchodźcy).  
1 egz.: bez pieczętek.
17. Lewicki Anatol: *Zarys historii Polski*. T. 1. – Londyn: nakł. Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, 1943. – 264 s.: il.; 21 cm.  
1 egz.: na s. tyt. i s. po tyt. pieczętka: Polska Szkoły Pilotażu, Biblioteka Żołnierska.
18. Livingstone Richard, [tłum.] Sulimirski Tadeusz: *Przyszłość narodu w oświacie*. – Londyn: nakład Barnard & Westwood, London for the World League of Poles Abroad, 1944. – 82 s.; 20 cm.  
1 egz.: s. tyt. pieczętka: Polska Misja Katolicka, Polnische Katholische Mission in Essen Scheffelstrase 4330 Mulheim/R, telefon 02 08 / 474045; Kierownik Szkoły; Henryk Puchalowicz Lehrer; s. wew: Czytelnia Ludowa ZPwN Oddz. Essen.
19. Mękarska-Kozłowska Barbara: *Albumy historyczne*. Seria 1. – London: Wydawca Skarb Narodowy, [b. r. w]. – 15 s.: il.; 18 cm.  
Zawiera 7 albumów: 1 – *Na polach bitew*; 30 s., 2 – *Pod dachem*; 31 s., 3 – *Na kresach*; 31 s., 4 – *Z biegiem Odry*; 23 s., 5 – *Chorągwie Polskie*; 28 s., 6 – *Orły Polskie*; 14 s., 7 – *Akademia Krakowska*; 26 s.  
1-8 egz.: bez pieczętek.
20. *Moja czytanka: podręcznik na klasę III (dla dzieci od lat 8-9) / ułożyła Jadwiga Otwinowska, rys. Janina Smagały, okł. i il. Irena Ludwigowa*. – Londyn: Polska Macierz Szkolna Zagranicą, 1959. – 189, [3] s.: il.; 21 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: Własność Komisji Oświatowej Z. P. U. w Niemieckiej Republice Związkowej.
21. Nowakowski Zygmunt, Terlecki Tymon: *O Adamie Mickiewiczu*. – Londyn: Wydaw. Wydziału Kultury i Oświaty Zarządu Głównego Stowarzyszenia Polskich Kombatantów, 1949. – 48 s.; 21 cm.

- 1 egz.: na okł., s. tyt. i s. 3 pieczętki: SPK (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; Polska Misja Katolicka, Polnische Katholische Mission in Essen Scheffelstrase 4330 Mulheim/R, telefon 02 08 / 474045; na s. po. tyt. pieczętki: Czytelnia Ludowa ZPwN Oddz. Essen.
22. Nowakowski Fr[anciszek]: *Żywy różaniec*. – [B. m.]: nakł. Duszpasterstwa Polskiego w Strefie Brytyjskiej. – 48 s.: il.; 14 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
23. „Ogniwa – Pismo Harcerek”. – Londyn: The Figaro Press, Wydaw. Komenda Harcerek w Wielkiej Brytanii, 1950. – Nr 10 (13). – 28 s.: il.; 16 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
24. Otwinowska Jadwiga: *W kręgu działalności i pracy*. – Londyn: Polska Macierz Szkolna Zagranicą, 1966. – 178 s.; 22 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
25. Piłatowa Janina, Zahorski Witold: *Polskim szlakiem, z dawną pieśnią, z dawnym znakiem*. – Londyn: Wydział Propagandy i Oświaty Dowództwa Armji [!] Polskiej na Wschodzie, nakł. „Orbis”, [ok. 1945]. – 140 s.: il.; 21 cm.  
1 egz.: na s. p. tyt. pieczętki: Komisja Pomocy Dzieciom Polskim w Niemczech przy Zjednoczeniu Polskim w W. Brytanii, Sekcja Pomocy Szkolnej, 20 Wetherby Gardens S.W.5; na okł. s. 79 i na wewn. okł. na końcu: Polnischer Kreis Piast In Essen, Gmina Polska Piast w Essen, Distelbeckhof 174, 45327 Essen – Tel 0201/370811.
26. Pius XI: *Encyklika o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży (Divini Illius Magistri)*, Wyd. 2, przedr. pierwodr. wyd. pol., opubl. w Drukarni Watykańskiej „Polyglotta” w 1929 r. – Londyn: Wydaw. Dokumentów Nauki Kościoła, Skład główny: F. Mildner and Sons, 1945. – 40 s.; 21 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
27. Pius XII: *Encyklika o Kościele Mistycznym Ciele Chrystusa (Mystici Corporis)*, ogłoszona dnia 29 czerwca 1943 roku / z łac. oryginału przeł., wstępem i uwagami zaopatrzył X. St. B. [ks. Stanisław Belch]. – Londyn: Wydaw. Dokumentów Nauki Kościoła, Skład główny: F. Mildner and Sons, 1945. – Nr 1205/45. – 95 s.: il.; 21 cm.  
1 egz.: na s. tyt. i s. 17 pieczętki: Krąg Starszo Harcerski im. Tadeusza Kościuszki przy 131.P.P.L.
28. Pius XI: *Encyklika o małżeństwie chrześcijańskim (Casti connubii)* / z łac. oryg. przeł., wstępem i uwagami zaopatrzył Stanisław Belch – Londyn: Wydaw. Dokumentów Nauki Kościoła, Skład główny: F. Mildner and Sons, 1943. – 71 s.; 21 cm.

- 1 egz.: na okł., s. tyt. pieczętki: SPK (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec. S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka; Urząd Duszpasterski Rzym-Kat, Rehden.
29. Pius XI: Encyklika o należytych użyciu i nadużyciu filmu (*Vigilanti Cura*). – Londyn: Wydaw. Dokumentów Nauki Kościoła, Skład główny: F. Mildner and Sons, 1945. – 16 s.; 21 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
30. Pomian Bolesław: *Ku najjaśniejszej z gwiazd. Opowiadania Lotnicze.* – Edinburgh: Składnica Księgarska, 1944. – 177 s.; 22 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: Szkoła Powszechna Sierocińca Bad Rothenfelde; Własność Towarzystwa Pomocy Polakom, Delegatura w Niemczech, Relief Society For Poles, Delegation In Germany; na okł., s. tyt. i s. 5 pieczętka: Własność Towarzystwa Pomocy Polakom, Delegatura w Niemczech, Relief Society For Poles, Delegation In Germany.
31. Poznański Czesław: *Federacja ... ale jaka?* – High Holborn: M.I. Kolin, 1941. – 53 s.; 18 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka Polski Czerwony Krzyż, Delegatura na Niemcy.
32. Prus Bolesław: *Kamizelka.* – Newtown: nakł. Montgomeryshire Printing & Stationery, 1946. – 111 s.; 16 cm. - [Biblioteka Autorów Polskich].  
1 egz.: bez pieczętek.
33. Rostworowski Jerzy: *Słoneczny rytm / z przedmową Zygmunta Nowakowskiego.* – London: Wydaw. J. Rolls Book Co., 1946. – 144 s.: il.; 18 cm.  
1 egz.: na s. tyt. i na s. 144 pieczętka: Polish Red Cross – Educational Department. 34. Belgrave Square. London. S.W.1.
34. Schweizer Ludwik: *S.O.S. Europy i Polski.* – Edinburgh: nakł. autora, 1944. – 16 s.; 21 cm.  
1 egz.: na okł. pieczętka: Księgarnia Polska w Meppen; Kierownictwo Szkoły Powszechnej III stopnia w Marx; na s. 16 pieczętka Kierownictwo Szkoły Powszechnej III stopnia w Marx.
35. *W obronie Państwa Polskiego. Przemówienie Prezesa Rady Ministrów Antoniego Pająka wygłoszone w Londynie...* – Londyn: Wydaw. Drukarnia Polska M. Caplin & Co. Press Ltd, 1955. – 27 s.; 19 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
36. *Wiech (St. Wiechecki): Wysoka eksmisjo : 50 felietonów Wiecha.* – Londyn: Skład Główny: Kiosk Księgarski Ogniska Polskiego, 1945. – 96 s.; 19 cm.  
1 egz.: na okł. i s. tyt. pieczętki: SPK (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec. S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka.

37. Wraga Ryszard: Rola i zadania emigracji polskiej. – [Londyn]: [Drukarnia D-twa I. Korpusu], 1945. – 39 s.; 20 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
38. Wraga Ryszard: Rozmyślenia Polaka o sprawie powrotu do kraju. – Edinburg: Księgarnia Polska, 1945. – 16 s.; 19 cm.  
1 egz.: na okł. i s. tyt. pieczętki: SPK (okrągła) Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec. S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka.
39. Wytknięty kurs (Stanowisko Polskiej Marynarki Handlowej po dniu 5 lipca 1945 r.). – Londyn: nakł. Związku Kapitanów, Oficerów Pokładowych, Maszynowych i Radjotelegrafistów Polskiej Marynarki Handlowej, [1945?]. – 50 s.; 21 cm.  
1 egz.: na s. tyt. i s. 50 pieczętka: Towarzystwo Pomocy Polakom, Wydział Kulturalno-Oświatowy...

### **Stany Zjednoczone Ameryki**

1. Domaszewicz Jan: Niezwykłe skarby (krótkie uwagi) : odbitka z „Poślańca św. Franciszka”. – Wyd. 2. – Pulaski Wisc: [b. w., 1918]. – 62 s.: il.; 23 cm.  
1 egz.; na okł., s. tyt., s. 61 pieczętki: Upominek od Społeczno-Narodowej Konferencji Rzymsko-Katolickiej w Stanach Zjednoczonych (National Catholic Welfare Conference); Kierownictwo Szkoły Powszechnej III Stopnia w Marx.
2. Druga czytanka dla Polskich Szkół Parafjalnych w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Północnej – Niles: Wyd.: Drukarnia Sierocińca Św. Jądwi, 1925 – 152 s.: il.; 19 cm.  
1 egz.; na s. tyt. pieczętka: R.C. Curatia Pastorams pro Polonis in Germania.
3. Gebert B[ronisław], Gebertowa G[izela]: Opowiadania z dziejów ojczystrych. Cz. 1. – New York: Wyd.: The Polish Book Importing Co., 1942. – 142 s.: il.; 20 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: War Prisoners All World's Commitee, Genewa.
4. Ładoń Feliks: Katechizm obrazkowy. – Chicago: Drukiem „Dziennika Chicagowskiego”, 1936. – 100 s.: il.; 18 cm.  
1 egz.: bez pieczętek, z obrazkiem św. w środku.
5. Łapińska Józefina: Harcerka na zwiadach (Vademecum harcerki cz. I). – Chicago: Wydano z Funduszków Rady Polonii Amerykańskiej Polish War Relief of U.S.A., 1945. – 160 s.: il.; 19 cm.  
1 egz.: na okł. i s. tyt. pieczętka: Dar Rady Polonii Amerykańskiej.

6. Matuszewski Ignacy: Granice zachodnie. – Nowy Jork: nakł. Komitetu Narodowego Amerykanów polskiego Pochodzenia, 1943. – 48 s.; 22 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
7. Ósma czytanka pisarze polscy dla Polskich Szkół Parafjalnych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej – Niles: Drukarnia Sierocińca Św. Jadwigi, 1931. – 348 s.; 19 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: R. C. Curatia Pastoralis Pro Polonis in Germania.
8. Polska walcząca w pieśni. Zbiór pieśni i deklamacyi narodowych powstałych na tle walki o Niepodległość Polski / zebrał i ułożył A[ntoni] Wójcicki. – Chicago: nakł. Centralnego Komitetu Obrony Narodowej Ameryce Północnej, 1917. – 159 s.; 19 cm.  
1 egz.: bez pieczętek.
9. Powiślak M., Leśny St.: Miłość romantyczna? – New York: Wydawnictwo PION – New York, London, Cairo 1946. – 126 s.; 17 cm.  
1 egz.: na s. tyt. pieczętka: Zjednoczenie Polskie w Niemczech, Księgarnia Społeczna, Kolportaż.  
2 egz.: na okł., s. tyt., s. 3 pieczętka: SPK (okrągła): Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka.
10. Słowa prawdy o pijaństwie i trzeźwości oraz rady dla trzeźwych... : Odbitka z „Miesięcznika Franciszkańskiego” – Pulaski Wisc: Druk „Miesięcznik Franciszkański”, 1916. – 187 s.; 22 cm.  
1 egz.: na okł., s. tyt. pieczętka: SPK (okrągła): Polish Combatants Association, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, Oddział na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec; S.P.K. Referat Kultury i Oświaty, Biblioteka; okrągła: Worlds YMCA/YWCA, Team 6.
11. Słowa prawdy o pijaństwie i trzeźwości oraz rady dla trzeźwych... – Wyd. 2. – Pulaski Wisc: Druk „Miesięcznik Franciszkański”, 1916. – 186 s.; 22 cm.  
1 egz.; na s. p. tyt. i s. tyt. pieczętka: YMCA, World’s YMCA / YWCA with UNRRA, Team 6.
12. W gromadzie zuchów / pod red. Jadwigi Zwolakowskiej. – New Jork: nakł. Girl Scouts of America, 1945. – 320 s.: il.; 18 cm. – (Biblioteka Harcerska, tom 8).  
1 egz.: bez pieczętek.
13. Złoty Jubileusz 50 lecia pracy scenicznej Władysława Ochrymowicza. – Nowy Jork: [b. w.], 1956. – 24 s.; 23 cm.



Fot. 1. Przykładowe okładki druków znajdujących się w kolekcji Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich w Opolu. Źródło: SOPN. Zdjęcia: Maria Kalczyńska, Agnieszka Łakomy-Chłosta. Wszystkie fotografie pochodzą z okładek

## Bibliografia

Czarnik O.S., *W drodze do utraconej Itaki. Prasa, książki i czytelnictwo na szlaku Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich (1940-1942) oraz Armii Polskiej na Wschodzie i 2. Korpusu (1941-1946)*, Warszawa 2012.

Kalczyńska M., Łakomy A., *Materiały źródłowe do katalogu wydawnictw emigracyjnych opracowane na podstawie kolekcji Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich. Cz. 1 Niemieckie polonika hipisowskie, „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi”* 2016, t. 10, s. 263-380.

*Literatura polska na obczyźnie w latach 1940-1960. Praca zbiorowa*. T. 1, pod red. T. Terleckiego, Londyn 1964.

Pietrzak J., *Polscy uchodźcy na Bliskim Wschodzie w latach drugiej wojny światowej. Ośrodki, instytucje, organizacje*, Łódź 2012.

*Polonia w Europie. Praca zbiorowa*, pod red. B. Szydłowskiej-Cegłowej, Poznań 1992.

*Warszawa nad Tamizą. Z dziejów polskiej emigracji politycznej po drugiej wojnie światowej*, pod red. A. Friszke, Warszawa 1994.

Zachariasiewicz W., *Etos niepodległościowy Polonii amerykańskiej*, Warszawa 2005.